

UDK 801.82:802.0-086.6:05:624

Izvorni znanstveni članak. Primitjen 16. 2. 1989.

Umjesto sažetka

Uzroci netransparentnosti naslova:

- civilizacijski kontekst
- jezična sažetost
- stilistička buka

Važnost razumijevanja naslova: brže procesiranje — bolje memoriranje sadržaja teksta

Definicija teme — distinkcija teme i naslova.

Subjekt kao naslov.

Predikat kao naslov. Prikriveni i eliptični predikat.

Kompletna rečenica kao naslov članka — stilistički markirana varijanta.

»Olakotne« i »otežavajuće« okolnosti za razumijevanje naslova.

Neke stilističke »zamke«.

Kad umorni radni čovjek za poslijepodnevna odmora odluči pročitati dnevne novine, on unaprijed zna da mu za to neće trebati više od pet do deset minuta: prelistat će svoj primjerak od prve prema zadnjoj stranici, ili od zadnje prema prvoj (tipično »žensko čitanje«), preletjeti pogledom ilustracije (ne propustivši aktualni vic svog omiljenog karikaturista), pročitati naslove članaka u rubrikama koje ga posebno zanimaju (zna točno gdje će ih naći), usporediti informacije iz naslova s onim što o temi već otprije zna i — samo ako ga nešto posebno zainteresira — letimice (>dijagonalno<) pročitati poneki pasus, recimo drugi ili treći, preskočivši prvi i ne doprijevši do zadnjega. Nijedna od tih radnji neće mu pričiniti takav intelektualni napor da bi mu omela nadolazeći san. Raspored rubrika je više-manje ustaljen, teme (jasno grafički istaknute) pretežno — one od jučer, kut gledanja glavnih novinara — očekivan i poznat, jezik uglavnom jednoznačan, oslonjen na civilizacijski kontekst i suvremeni urbani stil.

Kad student nekog tehničkog fakulteta posegne za stranom literaturom iz svoje struke pa se pokuša tako »ležerno« ponašati pri čitanju recimo engleskog časopisa, nailazi na mnoge prepreke koje ga u tome ometaju, gotovo onemogućavaju. Problemi počinju već od **naslova**. Jedna od prvih prepreka je njihova zgusnutost, netransparentnost, koja može biti različitog porijekla, a osnovni su joj uzroci:

- a) nepoznavanje civilizacijskog kôda i stručnog konteksta,
- b) nepoznavanje formalno-gramatičkih karakteristika sažetog, »telegrafskog« jezika,

- c) stilistička buka koju naslovi duguju potrebi za zvučnošću, a koja zamagljuje izravnost poruke.

Na problem nerazumljivosti naslova studenti reaguju uglavnom na dva načina: ili naslov preskaču i pokušavaju dokučiti smisao teksta bez pomoći tog inače tako dobrodošlog sašetka (radi se o onim studentima koji i inače nastoje naslutiti smisao iz situacijskog, najčešće izvanlingvističkog konteksta) ili pak sasvim odustaju od čitanja daljnjeg teksta jer već prvu prepreku nisu uspjeli prebroditi (ne pada im na pamet misao da je upravo ta prva prepreka najteže savladiva).

Na važnost razumijevanja naslova upozorili su Bransfield i Johnson (prikazano u G. Brown i G. Yule, *Discourse Analysis*, Cambridge University Press 1983: 71-73) eksperimentalno dokazavši da je razumijevanje teksta mnogo bolje ako unaprijed obavijestimo o temi koju ćemo razvijati. A bolje shvaćen tekst ujedno osigurava lakše pohranjivanje u memoriju te »vađenje« iz nje. U skladu s metodologijom jezika struke pretpostavljamo da se upozoravanjem na temu stavljaju u pogon mehanizmi koji pripomažu procesiranju, a angažman koji tu aktivnost prati podiže emotivnu razinu koja pridonosi ispravnom uskladištenju i kasnijem prisjećanju materije.

U ovom ću se radu uglavnom zadržati na problemu prepoznavanja *formalno-gramatičkih obilježja* naslova koji se pojavljuju u stručnim građevinskim časopisima.¹ U njihovu će površinsku strukturu pokušati ući instrumentom koji ih pojednostavnjuje, svodeći ih na linearniju (i stoga studentu dostupniju) dubinsku konstrukciju.

Najčešći jezični razlozi netransparentnosti naslova jesu ovi:

- linearna zgusnutost koja nastaje zbog izostanka vezivnog tkiva teksta (pomoćnih glagola i članova naprimjer), a koja otežava *identifikaciju funkcije riječi* u naslovnoj rečenici. Ovaj je problem u engleskom jeziku još složeniji zbog pojave *homofonije* imenica i glagola (the work, to work), glagola i priloga (to up – up), glagola i pridjeva (to clear – clear);²
- učestala upotreba dvočlane i tročlane *imenske konstrukcije* (koja se dešifrira nelinearno, ili bolje reći »obrnutom linearnošću« – idući od zadnje imenice prema prvoj), a čija je unutarnja logika našem studentu teže dostupna;
- učestala upotreba glagolskog pridjeva trpnog (Past Participle) u *eliptičnim pasivnim konstrukcijama*; ovdje nalazimo kombinaciju problema linearne zgusnutosti (ispadanje pomoćnog glagola) i pasivnog mišljenja (dakle nelinearnog odnosno obrnuto linearnog s obzirom na dubinsku konstrukciju), koje je malokad u očekivanju naših studenata.
- inverzija subjekta i predikata kojom se vraćamo temi nelinearnosti, tj. nepodudarnosti površinske i dubinske strukture iako se ovdje radi o slobodnije, »svjesnije« odabranoj, stilistički obojenoj konstrukciji.

Poći ću od jednostavnih tematskih naslova, upozoriti na stanovitu hermetičnost kratkih sintagma te pokušati otkriti da li one otkrivaju i nešto više od puke najave

1 Korpus na kojem sam istraživala sastojao se od 570 stranica (deset brojeva) britanskog građevinskog tjednika »The Civil Engineer«.

2 Ako naš student i zna da postoji izbor između priloga i glagola, naprimjer, njegovo je očekivanje ekviprobabilno jer ne posjeduje uvid u frekventnost određenih vrsta riječi ni općenito ni u kontekstu jezika struke (da li je češće *down* kao prilog ili *to down*).

teme. Predikat kao naslov pruža više informacija uz uvjet da ih student uspije »izvući iz teksta«, smjestivši predikatnu konstrukciju u širi (civilizacijski, stručni – stvarni) kontekst. Najčešći su naslovi sastavljeni od subjekta i cliptičnog (krnjeg) ili skrivenog predikata koje pokušavam razgraničiti. Naslovi s eliptičnim predikatom najkarakterističniji su za stručni tekst uopće, sa svojim četverotaktnim ritmom i pravom mjerom hermetičnosti i eksplicitnosti. Kompletne rečenice, kad se pojavljuju u naslovu, imaju karakterističnu peterotaktnu ritmičku strukturu sastavljenu od pridjeva – imenice – glagola – pridjeva – imenice. Iako bi ti naslovi zbog svoje gramatičke kompletnosti trebali biti najeksplicitniji, oni su puni stilističkih i strukturnih »zamki« koje će samo dobro vođen i »oboružan« student uspjeti riješiti.

Subjekt kao naslov najavljuje kraće članke: *Datum Line, Letters, Books, Machines and Methods*, jer je tu dovoljno naznačiti temu pa da čitaoci budu motivirani na mali napor čitanja jednog ili dvaju paragrafa. Tematski se naslov obično sastoji od:

- pridjeva i imenice: *Fatal Flaw, Rival Support*.
- glagolskog pridjeva trpnog i imenice: *Shaken Faith, Troubled Transporter*.
- glagolskog pridjeva radnog i imenice: *Blinding Error*.
- imenice i imenice: *Communication Gap, Fire Alarm, Essay Entry*. Ova je konstrukcija najčešća, pa predstavlja dobru priliku da se ovako grafički izdvojena i nabijena smislom iskoristi za objašnjenje unutarnjih logičkih odnosa između članova imenske konstrukcije. Svodeći je na njezin eksplicitniji ekvivalent moramo studenta upozoriti da može bez opasnosti po smisao izvršiti inverziju dviju imenica (naime da je zadnja imenica glavna, a prva da je tek pobliže označava), ali da logičku vezu među njima mora pokušati intuirati jer nije zadana gramatičkim kontekstom, već samo stvarnim (a gap in communication, alarm for fire, an entry to the essay).
- imenica + imenica + imenica: *Marathon mark time*. Premda rjeda od dvočlane, tročlana je imenska konstrukcija isto tako karakteristična, a predstavlja isti tip problema (»obrnutu linearnost«), kao i dvočlana konstrukcija.

Imenska konstrukcija može biti zakomplicirana dodatnim riječima koje definiraju pobliže jednu imenicu ili obje (*Contra flow front line*). Tu se suočavamo s već spomenutim problemom identifikacije vrste riječi.

- imenica + glagolska imenica: *Bridge bashing, Plan planning*, gdje je logički odnos i »smjer dešifriranja« isti kao i kad se radi o nizu imenica.

U konstrukciji:

- imenica + adverbijalna oznaka: *Boom in operation*, unatoč kratkoći nalazimo kompletnu rečenicu (nedostaje samo kopula).

Predikat kao naslov sastoji se najčešće od:

- glagolskog pridjeva i priloga: *Varied too much, Anchored in*. Prikrativši nas za subjekt (ukoliko on nije prikazan slikom), autor želi privući našu pažnju, motivirati nas na traženje u tekstu.
- prijedloga i imenice: *Down the hatch, Beneath the façade, Above adversity, Against all odds*.

Zbog svoje nedorečenosti ovi naslovi izazivaju naše zanimanje. Poticajnije je tražiti subjekt kad već nešto o njemu znamo, nego obrnuto, to jest pokušati izazvati znatiželju samim spominjanjem subjekta.

I negacija uz imenicu čini predikatnu konstrukciju pogodnom za samostalno istupanje:

No takers for expensive slim = There are no takers.

Konstrukcija koja može izgledati kao prošireni subjekt pri analizi se pokazuje kao skriveni predikat (odnosno njegov dio):

Standing up for our standards = We are standing up...

Subjekt s prikrivenim predikatom. Katkad je dovoljno uvesti minimalan grafički znak (interpunkciju) pa da uz subjekt naslutimo mogući predikat:

Bright idea? zapravo znači: Isn't it a bright idea?

Prilog je informativno jaka riječ, pa je vrlo često korištena kao zamjena za glagol (koji je gramatički jaka riječ). U primjeru:

Pump first — glagol jedva da nam nedostaje, smisao je jasan (bez obzira da li je to glagol *comes* ili neki slični) = Pump comes first.

Uloga interpunkcije u ostvarenju odnosa između imenice koja je subjekt i imenice koja je dio predikata sasvim je jasna u sljedećoj sintagmi: *Water: supply or sacrifice*. Iako je interpunkcijski krnja (upitnik na kraju bio bi redundantan s obzirom da je pitanje već postavljeno alternativom, dakle riječcom **or**) ova rečenica, premda ona to formalno nije, sadrži čitavu »raspravu« na temu: *What is water?*

Imenska konstrukcija može skrivati **logički predikat**:

BP office repairs rethink = BP office is rethinking... — to sagledavanje predikatnog obilježja (dakle, radnje) vjerojatno nam omogućava imenica **rethink** koja je homofona s glagolom čija je frekvencija veća.

Postoji mogućnost da i sljedeće dvije **genitivne sintagme** doživimo kao punu informaciju (dakle kao subjekt + predikat) zato što su imenice *fall*, *rise* i *slip* homofone s daleko češće korištenim glagolima:

The rise and fall of L~N = L~N have risen and fallen...

Slip of the tongue.

Ako prihvatimo gornje primjere kao potencijalno kompletne rečenice, onda nema razloga da to ne protegnemo na (još zgusnutiji) »Saxon Genitive«: *Ridley's revolution* jer nam je tu ponuđen i činilac radnje i radnja sama (iako nema homofonog glagola koji bi bio frekventniji u upotrebi). Međutim i dalje ostaje problem kako interpretirati logičko-semantičku potku takve konstrukcije:

The revolution belongs to Ridley, ili:

Ridley raised the revolution, ili:

Ridley invented a new revolutionary method itd., itd.

Inverzija subjekta i predikata omogućuje da informativniji dio naslova zauzme vidno mjesto:

An end to isolation. = Isolation has come to an end.

Extra impact for sea samples. = Sea samples achieved extra impact.

Birthday honours for civil president. = Civil president has received birthday honours.

Najčešći je prijedlog *for*, ali nalazimo i *to*:

Tentative nod to global code. = Global code was tentatively agreed on.³

A new edge to cutting ramps. = Cutting ramps have been given a new edge.

Eliptični predikat. Pokušat ćemo razgraničiti – iz metodoloških razloga – eliptični predikat od skrivenog predikata. Kod eliptičnog je, naime, predikata sasvim očito koji glagol nedostaje:

US to complete Granada airport = ...is going to complete...

Hastings to toe electric line = ...is going to toe...

Spomenuli smo da je adverbijalna oznaka često dovoljno rječita da sugerira čitav predikat: *Above adversity* = *xy is above adversity*. Uz eksplicitni subjekt i eventualno neku drugu prilošku oznaku (recimo mjesta) ona je u stanju sugerirati cijelu rečenicu:

Big tremors unlikely in USA. = ...are unlikely...

Traffic growth up in census. (= Traffic growth has risen...) (Ovdje imenica *growth* asocira mnogo frekventniji glagol iz istog korijena – *grow.*) = Traffic grows...

Repairs underway on spalled viaduct. = Repairs are underway...

Surgery in store at high tech rebuilt. = Surgery is in store...

U svim ovim primjerima lako je zamisliti glagol koji nedostaje (to *be* ili neki sasvim predvidivi, česti glagol, recimo *to come*).

Štoviše, čini nam se da su za Engleza sljedeće rečenice toliko eksplicitne, normalne, da njemu zvuče stilistički neoznačeno (za razliku od nekih kompletnih rečenica koje, upravo zbog svoje neočekivane kompletnosti, zvuče stilistički označeno).

Lloyd's concrete pour complete.

Joint approach vital.

U eliptičnim je rečenicama najčešći glagolski oblik particip pasivni (Past Participle) koji studenti najčešće brkaju s prošlim vremenom (Past Tense) koje im je

³ Metaforika u naslovima, dakako, zahtijeva još i semantičku interpretaciju, naprimjer *to nod* = *agree* (kimnuti = složiti se).

konceptualno bliže.⁴ »Past Participle« upućuje na pasivnu konstrukciju koju naši studenti, zbog mnogo manje frekvencije pojave pasiva u našem jeziku, naprosto ne očekuju. Najpovoljnije mjesto za prepoznavanje toga oblika je kraj rečenice, gdje se srećom particip pasivni najčešće i susreće:

Sill supervision duties stressed. = ...are stressed... have been stressed.

Mulberry work preserved. = ...is preserved/has been preserved.

Blissworth opening pulled forward. = ...has been pulled forward.

Glagolski pridjev radni (Present Participle) koji predstavlja elipsu sadašnjeg vremena (Present Continuous) za studente je mnogo transparentniji jer im je aktivno mišljenje bliže:

Aggregates running low. = ...are running...⁵

Naslov – kompletna rečenica. Za razliku od nekih eliptičnih rečenica koje često ostavljaju dojam normalne, neoznačene engleske rečenice, sljedeća kompletna rečenica zapravo zvuči *označeno*, te nas navodi da se zapitamo o čemu se zapravo radi:

PSA morale boost is next priority.

I doista, ta je rečenica naslov uvodnog, problematskog članka, te je upotrijebljena kao slogan. Kompletna rečenice, nadalje, nalazimo u naslovima *pisama izdavaču* (rubrika Letters) u kojima zastupaju neki osobni, individualni ili izdvojeni pristup ili stav (tu »čujemo glas osobe koja nam se obraća«):

Water meters are a great idea.

Deicing policy is naive.

Citati su, uz isto obrazloženje, kompletne rečenice.⁶

Quality watchdogs »will boost experts«.

U kompletnim je rečenicama glagol najčešće u *dramskom prezentu*:

Kerensky dies.

Riyad stadium comes alive.

Plymouth flyover crosses with care.

⁴ Ovo je vrijeme vrlo rijetko u naslovima, pa studenta treba skrenuti s očekivanja njegove pojave. Telegrafski stil naslova ne omogućuje stvaranje dovoljnog konteksta za upotrebu tog *definiranog* prošlog vremena. Ipak, evo jednog primjera: *Stray boulder boled Ramsgate tanker.*

⁵ U inicijalnom dijelu rečenice (subjektna funkcija) studenti imaju više poteškoća pri identifikiranju smisla –ing oblika. Pri izboru između glagolskog priloga (oblik na –ći) i glagolske imenice (oblik na –nje) radije se odlučuju za onaj prvi, pa će tako identificirati i ovaj primjer: *Pulling faces on the Orient Express* tj. kao glagolski prilog.

⁶ Težnja eliptičnosti ovdje se iskazuje u donekle »aljkaivoj« interpunkciji: *Don't quote me* (bez uskličnika); *Retain training control says Kemp* (bez zareza ili crtice); *Minor roads face crisis state municipals* (isto).

Glagol je, čini se, mnogo teže zamjenjiv u svojoj *modalnoj funkciji* nego u vremenskoj. Dok svi lako prevedivi glagoli (u prvom redu pomoćni) glatko izostaju kad su u vremenskoj funkciji, modali MUST, WOULD, SHOULD, MAY uvijek ostaju, te pripadaju među najčešće glagole u tekstu naslova:

Prestressed bridges must be monitored.

Quality aggregates should be used more wisely.

M25 danger junction may need redesign.⁷

Railway tunnel would ease load on roads.

»Olakotne« i »otežavajuće« okolnosti razumijevanja kompletnih rečenica. Rečenica koja sadrži i subjekt i predikat, a sastoji se najčešće od 4, 5 ili 6 riječi može, i unatoč svojoj »kompletnosti«, studentu biti nerazumljiva. Ona se redovito sastoji od krupnih riječi koje svojim izgledom ne daju naslutiti kojoj kategoriji pripadaju, a nedostaje im vezivno tkivo gramatičkih riječi koje reguliraju odnose među njima. Dodatne su poteškoće uzrokovane pojavom homofonije u engleskom, te neizdiferenciranim nastavcima glagola i imenica (glagol je najčešće u trećem licu prezenta). Student će imati problema, naprimjer, pri određivanju glagola u sljedećim rečenicama:

European plan favours enhanced railway road. (favours)

Concrete house repair costs stun councils. (stun)

Methane leak prompts tip inquiry call. (prompts)

U sva tri primjera neka druga riječ ima više šanse (prema njegovu očekivanju) da bude glagol od one koja to jest (*enhanced* i *costs* imaju mogući glagolski nastavak, a riječ *prompt(s)* poznatija je studentu kao pridjev nego kao glagol).

Kompletna rečenica može biti komplicirana i zbog tročlanih imenskih skupina:

Concrete award aids breakwater cash plea.

Senior tory backs road spend call.

Ovdje nam da se snađemo možda najviše pomaže iskustvo o ritmu naslovne rečenice i o rasporedu vrsta riječi unutar danog ritmičkog obrasca. To je, dakako, samo komplementarno sredstvo koje sužava mogućnost izbora, ali i to je već nešto. Ako ustvrdimo, naprimjer, da je u rečenici od šest riječi glagol najvjerojatnije na trećem ili četvrtom mjestu, onda će u prethodne dvije rečenice pravilo slaganja imenice i glagola u broju riješiti slučaj od kraja (naime, navest će studenta da sa sigurnošću zaključi da su glasoli u tim rečenicama *aids* i *backs*. Kompletnete se rečenice u naslovima najčešće sastoje od 5 riječi, s karakterističnim rasporedom: pridjev⁸ – imenica – glagol – pridjev – imenica:

7 Ni ove rečenice nisu sasvim kompletne jer im nedostaju članovi, tj. »a redesign«, »a/the railway tunnel«, »the load«, no ovdje nisu bitni kao u nekim drugim primjerima (vidi dalje).

8 Na ovom mjestu ustvari stoji bilo koji oblik riječi ili fraza u funkciji pridjeva, tj. imenskoga određenja.

Minor roads face drive crisis.

Floating crane lifts Tyne bridge.

Ebbing funds becalm more work.

Rendel buyer tells profit conditions.

Uranium glut threatens Sellafield contract.

Peteročlani izraz može biti blago asimetričan s jedne strane glagola:

EKG discusses Nigerian debt rescheduling.

ili s druge:

Ship's canal's future bangs in balance.

Ta zadnja rečenica karakteristična je za konstrukciju: glagol + priloška oznaka:

Diplomatic city rises at Riyad.

Za rečenice s priloškom oznakom tipičniji je četverotaktni ritam (4 naglašene riječi) — znači kraće su za jednu naglašenu riječ. Ova je dužina karakteristična za eliptične naslove (često bez glagola). Osim ritma, koji apsolutno predstavlja »olakotnu okolnost«, među ove svakako pripadaju i obavezne gramatične (»sitne«) riječi koje su neizostavne u sljedeća dva slučaja:

Neodređeni član kao dio imenskog predikata:

Road cutbacks a waste of resources = ...is a waste...

Marketing a must for engineers. = is/should be a must

Iako se kopula (pomoćni glagol) samo podrazumijeva — ili možda to više — član *a* je dragocjeno sredstvo razgraničenja subjektne i predikatne grupe unutar rečenice.

Još češću pomoć u snalaženju pružaju nam **prilozi** koji modificiraju značenje glagola i neodvojivi su dio složenih glagola (»Phrasal Verbs«):

Crash bears out model tests.

Experts play down quake safety fears.

Dutch dug out Tyneside caissons.

Desert kingdom calls for value.

Planners move on as Chunnel fears grow.

Clients push on with new contracts system.

Primijetimo da su u prve četiri rečenice to jedine »sitne«, dakle »regulatorne« riječi, te da one preciziraju da se radi o glagolu u rečenici.

Zamjenice, da spomenemo i njih, vrlo se rijetko pojavljuju u naslovima, ali kad se pojave, izuzetno su korisne za artikulaciju smisla:

EC launches its assembly plans.

Neke stilističke zamke. Kompletne rečenice kao da imaju potrebu da se »maskiraju« ili izvjesnim stupnjem hermetičnosti ili stilskim ukrasima (rima, aliteracija). Tipična je aliteracija na naglašenim slogovima:

Aborted fire best fuels high rise fears.

Ovakvo inzistiranje na podudarnosti dovodi studenta u zabludu jer on s pravom očekuje da riječi povezane aliteracijom nose u sebi nešto pojmovno zajedničko, neki paralelizam, na primjer istu funkciju u rečenici; međutim, to ovdje nije slučaj: *fire* je imenica u jednini, *fuels* glagol u jednini a *fears* imenica u množini. I u primjeru *Interest rise fuels spend freeze fears* – slična su očekivanja iznevjerena, jer akcenatski i aliteracijski odgovarajuće riječi pripadaju različitim kategorijama.

Studenti će osjetiti zvukovni i ritmički paralelizam izraza kao u:

When the train took the strain...

Machine laying speeds paying...

Make or break

Nesimetrični su izrazi manje očekivani u jeziku pa tu stilističku zamku studenti neće uvijek uočiti. Vjerojatno neće prepoznati ni kliše: *Pier today – gone tomorrow* – tj. Here today – gone tomorrow – jer ne posjeduju civilizacijski kontekst. Možda će duhovitost izraza ipak probiti barijeru kod iznimno senzibilnih studenata, ali nesimetričan izraz lišen stilističkih vrijednosti kao što je naslov:

Water clampdown as supplies dwindle – nema mogućnosti da bude dešifriran.

Spomenimo i primjere *prazne zvučnosti* aliteracije, one koja niti pridonosi transparentnosti, niti je izrazito ometa kao:

Seaside squeeze for slippery slopes, koju će studenti shvatiti kao površni zveckavi ukras, bez dublje veze i uvjetovanosti između označitelja i označenoga.

Zaključak

Spremajući se da zaključim naznačenu temu, sve više uočavam koliko je ona potencijalno široka i razgranata te stoga i podatna promišljanju i razrađivanju. Obišla sam ustvari tek prvi od mogućih koncentričnih krugova oko teme ili, bolje reći, NASLOV stručnog članka. Kad sam pristupila ovom radu, ponajviše me je zanimala *informacijska težina* tog uvodnog segmenta stručnog teksta, odnos teme i reme u njemu. Točnije, željela sam istražiti koliko je rematskog elementa sadržano u onom što se formalno-gramatički smatra temom (subjektom rečenice). Međutim, kako u ovoj prvoj fazi rada nisam stigla mnogo dalje od gramatičke analize naslova, čini mi se ispravnijim umjesto informacijskih termina (tema-reme) ostati kod gramatičkih (subjekt-predikat). Priznavajući parcijalnost predenog puta, želim barem upozoriti na neke smjerove istraživanja kojima bi bilo vrijedno krenuti u produžetku rada na

gornjoj temi. Tako bi se, naprimjer, bilo zanimljivo pozabaviti odnosom dužine naslova i količine teksta u članku te odrediti da li je taj odnos pretežno proporcionalan ili komplementaran. Bilo bi zanimljivo ustanoviti omjer informativnosti i redundantnosti zastupljen u naslovima stručnih tekstova, kao i stupanj stilističke izgrađenosti i afektivnog naboja naslovne rečenice. Novinar se, naime, bori da osvoji čitateljevu pažnju (i to izravnije i agresivnije nego pisac baletistike), pa je itekako zainteresiran za sredstva kojima će je pobuditi. S druge strane, svrha je informacije sadržane u naslovu da privuče čitatelja, ali ne i da dokraja zadovolji njegovu znatiželju — naslov mora ostati donekle »nepročitan«, hermetičan kako bi nas naveo na dalje čitanje. Umijeće je novinara u tom pogledu do te mjere evidentno (bio on toga svjestan ili ne) da ga se gotovo može svesti na razinu *recepta*, kao što očividno postoji recept za opću kompoziciju stručnog časopisa (tjednika, dvomjesečnika itd.), za tip i raspored članaka u njemu, za odnos količine teksta i slikovnog materijala, za grafičko rješenje i raspored pojedinih rubrika, za količinu i ritam pojavljivanja reklama unutar svakog tipa časopisa.

THE TRANSPARENCY OF TITLES IN TEXTS ON CIVIL ENGINEERING

Summary

The comprehension of a title enhances the mental processing of a text and ensures the memorizing of its contents. There are three fundamental causes of non-transparency of the titles of articles in civil engineering magazines: the lack of a civilizational context, the »telegraphic« style and a special type of barrier referred to in the paper as »stylistic noise«. The paper focuses on the grammatical features of the topic which is usually either the subject or the predicate of, an elliptical sentence. When a title consists of a complete sentence then its constituent parts (adjective — noun — verb — adjective — noun) are arranged in a fixed order. This fact, along with some other devices, can help the student to discover the function of each particular word. This can be difficult in English due to the frequency of homophones in the language.